

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ
СУМСЬКЕ ОБЛАСНЕ ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ВІДДІЛЕННЯ

РІШЕННЯ
АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ

17 травня 2016 № 20

м. Суми

Справа № 02-06/31-2015

**Про порушення законодавства
про захист економічної конкуренції
та накладення штрафу**

Адміністративна колегія Сумського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши подання І-ВДР від 22.04.2016 №57 про попередні висновки у справі № 02-06/31-2015 та матеріали справи,

ВСТАНОВИЛА:

За результатами розгляду заяви товариства з обмеженою відповідальністю «Токарівський пісок» (місцезнаходження: м. Суми, вул. Харківська, 127, ідентифікаційний код – 38867637) (далі – ТОВ «Токарівський пісок») від 25 травня 2015 року № 35 (зарєстровано у тервідділенні 28 травня 2015 року за № 01-27/1929) щодо неправомірності дій публічного акціонерного товариства «Сумиобленерго» (місцезнаходження: м. Суми, вул. Д. Коротченка, 7, ідентифікаційний код – 23293513) (далі – ПАТ «Сумиобленерго», Товариство), які полягають у видачі технічних умов приєднання, яке не є стандартним, до електричних мереж ПАТ «Сумиобленерго» електроустановок кар'єру із видобування піску ТОВ «Токарівський пісок» від 30 грудня 2014 року № 56/13632, розпорядженням адміністративної колегії Сумського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 20 липня 2015 року № 58 розпочато розгляд справи № 02-06/31-2015 за ознаками порушення ПАТ «Сумиобленерго» законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом 2 статті 50, частиною 1 статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним становищем на ринку послуг з підготовки та видачі технічних умов інженерного забезпечення електропостачання належними ПАТ «Сумиобленерго» місцевими локальними електромережами об'єктів містобудування (фізичних та юридичних осіб) у межах Сумської області, на території якої розташовані діючі місцеві (локальні) електромережі ПАТ «Сумиобленерго».

ПАТ «Сумиобленерго» є юридичною особою, має самостійний баланс, печатку зі своїм найменуванням, рахунки у банках.

Відповідно до статуту, нова редакція якого затверджена рішенням загальних зборів акціонерів відкритого акціонерного товариства «Сумиобленерго» від 22 квітня 2011 року (протокол № 8), метою діяльності ПАТ «Сумиобленерго» є передача і надійне постачання електричної енергії споживачам на умовах укладених договорів.

Враховуючи зазначене, ПАТ «Сумиобленерго» у значенні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є суб'єктом господарювання і до нього можливе застосування норм цього Закону.

Під час розгляду справи, відповідно до статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» та Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 5 березня 2002 року №49-р, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 року за № 317/6605 (далі - Методика), проведено дослідження ринку послуг з приєднання до місцевих (локальних) електричних мереж (до яких входить укладення договору про приєднання, невід'ємною частиною якого є технічні умови, виконання проектної документації, будівельно-монтажних, пусконаладжувальних робіт та введення в експлуатацію новозбудованих чи реконструйованих електроустановок до точки приєднання замовника, підключення електроустановки замовника до електричних мереж електропередавальної організації тощо).

Об'єкти аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища

Об'єктами аналізу щодо визначення монопольного становища є:

- ПАТ «Сумиобленерго»;
- послуги з приєднання до місцевих (локальних) електричних мереж.

Товарні межі ринку

Відповідно до пункту 5.1. Методики товарними межами ринку є товар (товарна група), сукупність схожих, однорідних предметів господарського обороту, в межах якої споживач за звичайних умов може перейти від споживання певного виду предметів господарського обороту до споживання іншого. Формування групи взаємозамінних товарів (товарних груп) здійснюється із переліку товарів, які мають для продавців (постачальників, виробників), покупців (споживачів, користувачів) ознаки одного (подібного, аналогічного) товару (товарної групи), за показниками взаємозамінності, якими зокрема є: подібність призначення, споживчих властивостей, умов використання тощо; подібність фізичних, технічних, експлуатаційних властивостей і характеристик, якісних показників тощо; наявність спільної групи споживачів товару (товарної групи); відсутність суттєвої різниці в цінах; взаємозамінність товарів (товарної групи) з точки зору їх виробництва, тобто здатності виробників запропонувати нові товари на заміну існуючих.

Відповідно до статті 5 Закону України «Про природні монополії» ринок передачі електричної енергії віднесено до сфери діяльності суб'єктів природних монополій. Положення статті 1 зазначеного закону передбачають, що природна монополія - це стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва (у зв'язку з істотним зменшенням витрат виробництва на одиницю товару в міру збільшення обсягів виробництва), а товари (послуги), що виробляються суб'єктами природних монополій, не можуть бути замінені у споживанні іншими товарами (послугами), у зв'язку з чим попит на цьому товарному ринку менше залежить від зміни цін на ці товари (послуги), ніж попит на інші товари (послуги).

Враховуючи зазначене, ПАТ «Сумиобленерго» є суб'єктом природної монополії на ринку передачі електричної енергії місцевими (локальними) електромережами, оскільки надає послуги на цьому ринку.

У значенні статті 1 Закону України «Про електроенергетику» приєднання електроустановки (далі - приєднання) - це надання електропередавальною організацією послуги замовнику із створення технічної можливості для передачі (прийняття) в місце приєднання електроустановки замовника відповідної потужності до електричних мереж електропередавальної організації (у тому числі новозбудованих) електричної енергії необхідного обсягу з дотриманням показників її якості та надійності.

Згідно з абзацом другим пункту 1.7.1 Правил приєднання електроустановок до електричних мереж, затверджених постановою Національної комісії, що здійснює державне

регулювання у сфері енергетики від 13 січня 2013 року № 32, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 8 лютого 2013 року за № 236/22768 (далі – Правила приєднання електроустановок) для визначення типу приєднання (стандартне приєднання або приєднання, яке не є стандартним) за точку забезпечення потужності приймається найближча точка в існуючих (діючих) електричних мережах (кабельна лінія, повітряна лінія або трансформаторна підстанція) електропередавальної організації ступеня напруги, що відповідає ступеню напруги в точці приєднання.

Відповідно до розділів 2,3 Правил приєднання, для отримання послуги з приєднання до місцевих (локальних) електричних мереж в залежності від типу (стандартне приєднання або приєднання, яке не є стандартним) необхідним є виконання ряду заходів, зокрема подання заяви замовником, підготовка електропередавальною організацією договору про приєднання, невід'ємною частиною якого є технічні умови, технічних вимог до проекту зовнішнього електрозабезпечення, виконання проектної документації, будівельно-монтажних, пусконаладжувальних робіт та введення в експлуатацію новозбудованих чи реконструйованих електроустановок до точки приєднання замовника, підключення електроустановки замовника до електричних мереж електропередавальної організації тощо.

Остаточною метою замовника за результатами отримання послуги з приєднання до місцевих (локальних) електричних мереж незалежно від типу приєднання (стандартне приєднання або приєднання, яке не є стандартним) є споживання електричної енергії.

Таким чином з точки зору подібності призначення, фізичних, технічних, експлуатаційних властивостей і характеристик, якісних показників, наявності спільної групи споживачів товару, послуги з приєднання до місцевих (локальних) електричних мереж не мають заміників.

Товарними межами ринку визначено «послуги з приєднання до місцевих (локальних) електричних мереж».

Перелік споживачів

Пунктом 1.3 Методики визначення монопольного становища встановлено, що споживач – це юридична чи фізична особа, яка здійснює діяльність з придбання та використання товарів, послуг, робіт на відповідному товарному (товарних) ринку (ринках).

Споживачами послуг з приєднання до місцевих (локальних) електричних мереж є фізичні та юридичні особи, які письмово повідомили електропередавальній організації про намір приєднати до електричних мереж новозбудовані електроустановки або змінити технічні параметри діючих електроустановок внаслідок реконструкції чи технічного переоснащення.

Територіальні (географічні) межі ринку

Територіальні межі досліджуваного ринку визначено згідно з розділом 6 Методики визначення монопольного становища шляхом установлення мінімальної території, за межами якої з точки зору споживачів придбання є неможливим або недоцільним.

Згідно з пунктом 1.3. Правил приєднання електроустановок для отримання проекту договору про приєднання замовник звертається до електропередавальної організації за місцем розташування його електроустановок із заявою про приєднання електроустановки певної потужності. До заяви про приєднання електроустановки певної потужності замовник додає ситуаційний план із зазначенням місця розташування електроустановки та вкопювання з топографо-геодезичного плану в масштабі 1:2000 із зазначенням місця розташування електроустановки, земельної ділянки або прогнозованої точки приєднання. Відповідно до пункту 1.7 Правил приєднання електроустановок точка приєднання має бути розташована на межі земельної ділянки замовника або, за згодою замовника, на території цієї земельної ділянки.

Згідно вимог пункту 6.1. Методики територіальні (географічні) межі ринку певного товару (товарної групи) визначаються шляхом установлення мінімальної території, за

межами якої з точки зору споживача придбання товарів (товарної групи), що належать до групи взаємозамінних товарів товарної групи), є неможливим або недоцільним. При остаточному визначенні територіальних (географічних) меж ринку визначальною є менша здатність до переміщення або попиту, або пропозиції.

Відповідно до частини першої статті 181 ЦК України до нерухомих речей (нерухоме майно, нерухомість) належать земельні ділянки, а також об'єкти, розташовані на земельній ділянці, переміщення яких є неможливим без їх знецінення та зміни їх призначення. Таким чином, переміщення попиту на послуги обмежується місцем знаходження земельної ділянки або об'єкта нерухомого майна (об'єкта будівництва), оскільки отримання послуг є можливим лише від електропередавальної організації за місцем розташування електроустановок замовника.

Крім того відповідно до частини 3 пункту 1.10. Правил користування електричною енергією, затверджених постановою НКРЕ від 31.07.96 №28 (у редакції постанови НКРЕ від 17.10.2005 № 910), зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 2 серпня 1996 р. за № 417/1442, для забезпечення передачі електричної енергії електричними мережами, що не належать електропередавальній організації, між електропередавальною організацією та відповідним власником мереж, який не має ліцензії на здійснення діяльності з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами, укладається договір щодо спільного використання електричних мереж.

Відповідно до пункту 1.9 Правил приєднання електроустановок, якщо в схемі інженерного забезпечення електричною енергією електроустановок замовника від точки забезпечення потужності, замовленої до приєднання, до струмоприймачів замовника передбачається використання мереж декількох власників електричних мереж, підготовка технічних умов та виконання необхідних погоджень покладаються на електропередавальну організацію, на території здійснення ліцензованої діяльності якої розташовані електроустановки замовника.

Електропередавальна організація, на території здійснення ліцензованої діяльності якої розташовані електроустановки замовника, укладає договір про приєднання до електричних мереж, невід'ємною частиною якого є технічні умови.

Відповідно до пункту 1.4 Умов та Правил здійснення підприємницької діяльності з передачі електричної енергії місцевими (локальними) електричними мережами, затверджених постановою Національної комісії з питань регулювання електроенергетики України від 13 червня 1996 р. № 15, зареєстрованою в Міністерстві юстиції України 26 липня 1996 року за № 408/1433 (надалі – Умови та Правила) територія здійснення ліцензованої діяльності - територія адміністративно-територіальної одиниці, де розташовані місцеві (локальні) електричні мережі, що перебувають у власності ліцензіата, яку ліцензіат погоджує з центральним органом виконавчої влади, що здійснює управління в електроенергетиці, указується ліцензіатом в описі за формою, наведеною в додатку до Умов та Правил, і затверджується НКРЕ в установленому порядку. Якщо на території адміністративно-територіальної одиниці розташовані електричні мережі інших ліцензіатів, то територія здійснення ліцензованої діяльності кожного з цих ліцензіатів визначається відповідно до території розташування об'єктів електроенергетики, що перебувають у власності ліцензіата.

Відповідно до роз'яснення НКРЕ (лист від 17.05.2006 № 05-39-11/2427) закріплена територія формується відповідно до мереж, які належать постачальнику електричної енергії за регульованим тарифом за ознакою права власності або іншого речового права, і однозначно визначається назвою географічної території відповідно до адміністративно-територіального поділу України. Проте, в окремих випадках, а саме на межі географічної території адміністративно-територіальної одиниці, територія здійснення ліцензованої діяльності енергопостачальної компанії може не збігатися з географічною територією відповідно до адміністративно-територіального поділу, що пояснюється існуючими схемами місцевих (локальних) електромереж, що функціонували до структурної перебудови в електроенергетиці.

Враховуючи вказані обставини, до складу території здійснення ліцензованої діяльності ПАТ «Сумиобленерго», окрім території Сумської області, віднесено частини території суміжних із Сумською областю районів Харківської, Полтавської та Чернігівської областей.

Виходячи з зазначеного, територіальними (географічними) межами ринку визначено територіальні (географічні) межі Сумської області, на якій розташовані належні ПАТ «Сумиобленерго» діючі місцеві (локальні) електромережі та електричні мережі інших власників, що перебувають у користуванні ПАТ «Сумиобленерго» для забезпечення потужності, замовленої до приєднання.

Часові межі ринку

Відповідно до пункту 7.1. Методики визначення монопольного становища часові межі ринку визначаються як проміжок часу (як правило – рік), протягом якого відповідна сукупність товарно-грошових відносин між продавцями і споживачами утворює ринок товару із сталою структурою.

Враховуючи зазначене, часовими межами ринку визначено період: жовтень-грудень 2014 року, 2015 рік.

Визначення потенційних конкурентів і бар'єрів вступу на ринок

Оскільки послуги з приєднання до місцевих (локальних) електричних мереж можуть надаватися лише електропередавальними організаціями дослідження наявності потенційних конкурентів обмежується колом ліцензіатів, які мають статус природних монополій.

Ринок послуг з приєднання до місцевих (локальних) електричних мереж, що належать ПАТ «Сумиобленерго» є суміжним (нерозривно пов'язаним як у технічному, так і юридичному розумінні) з ринком передачі електричної енергії. Послуги з приєднання не можуть надаватися жодним іншим суб'єктом господарювання, окрім як електропередавальною організацією, яка діє виключно в межах території, де розташовані її електричні мережі. Виключні функції впливають з визначення терміну «приєднання», що міститься у статті 1 Закону України «Про електроенергетику».

Відповідно до частини 2 статті 5 Закону України «Про природні монополії» зведений перелік природних монополій ведеться національними комісіями регулювання природних монополій у відповідній сфері. На офіційному веб-сайті НКРЕКП (<http://www.nerc.gov.ua/?id=11993>) розміщений перелік суб'єктів господарювання, які отримали ліцензію з передачі місцевими (локальними) електромережами та постачання електричної енергії за регульованим тарифом, зокрема на території Сумської області діють три суб'єкти господарювання: ПАТ «Сумиобленерго», ДТГО «Південно-Західна залізниця» та ДП «Південна залізниця».

Згідно з пунктом 2.2 Умов та правил ліцензіат має право здійснювати ліцензовану діяльність лише на території здійснення ліцензованої діяльності. Пунктом 1.4 Умов та Правил встановлено, що якщо на території адміністративно-територіальної одиниці розташовані електричні мережі інших ліцензіатів, то територія здійснення ліцензованої діяльності кожного з цих ліцензіатів визначається відповідно до території розташування об'єктів електроенергетики, що перебувають у власності ліцензіата.

Згідно з додатком до Умов та Правил опис території здійснення ліцензованої діяльності має містити:

а) назву адміністративно-територіальної одиниці, на території якої розташовані місцеві (локальні) електричні мережі, що перебувають у власності ліцензіата;

б) географічні карти з нанесеними на них кордонами територій, де розташовані місцеві (локальні) електричні мережі ліцензіата (із зазначенням точок розмежування балансової належності з іншими ліцензіатами);

в) перелік об'єктів електроенергетики, що перебувають у власності ліцензіата, з зазначенням назв адміністративно-територіальних одиниць, де вони розташовані, акти

розмежування балансової належності, узгоджені з іншими ліцензіатами, перелік місць встановлення та характеристики вузлів обліку в точках розмежування балансової належності.

Таким чином, враховуючи положення статей 1, 5 Закону України «Про природні монополії», а також вищенаведені пункти Умов та Правил кожен із трьох суб'єктів господарювання (ПАТ «Сумиобленерго», ДТГО «Південно-Західна залізниця», ДП «Південна залізниця») діє на ринку передачі електричної енергії на території Сумської області виключно в межах належних йому електричних мереж. При цьому відповідно до настанов зазначених норм права суб'єкти господарювання не можуть мати паралельних мереж в межах території, де розташовані мережі інших ліцензіатів, бо природна монополія - це стан товарного ринку, при якому задоволення попиту на цьому ринку є більш ефективним за умови відсутності конкуренції внаслідок технологічних особливостей виробництва.

Відповідно до пункту 9.3. Методики наявність хоча б одного бар'єру вступу на ринок, що не може бути подоланий суб'єктом господарювання протягом 1 - 2 років унаслідок неможливості компенсації за цей час витрат, необхідних для вступу на ринок, розглядається як ознака того, що суб'єкт господарювання не є потенційним конкурентом. У той же час, пунктом 9.2 Методики визначено, що бар'єрами для вступу потенційних конкурентів на відповідний ринок є адміністративні обмеження, економічні та організаційні обмеження. Таким чином, ДТГО «Південно-Західна залізниця» та ДП «Південна залізниця» не можуть вважатися потенційними конкурентами ПАТ «Сумиобленерго» на ринку передачі електричної енергії на території Сумської області в межах належних йому електричних мереж. Не потребує також встановлення кількості учасників ринку, оскільки виключно ПАТ «Сумиобленерго» в межах належних йому електричних мереж діє на ринку передачі електричної енергії на території Сумської області.

Встановлення монопольного (домінуючого) становища

Пунктом 1.4. Правил приєднання електроустановок передбачено, що у разі якщо в межах території, на якій розташовані електроустановки або передбачається будівництво нових електроустановок замовника, здійснюють свою діяльність декілька електропередавальних організацій, замовник обирає електропередавальну організацію, яка буде надавати послугу з приєднання.

Замовники, електроустановки яких розташовані на межі здійснення ліцензованої діяльності суміжних ліцензіатів з постачання електричної енергії за регульованим тарифом, мають технічну можливість підключитися до електричних мереж як одного так і другого ліцензіата (лист НКРЕ від 17 травня 2006 року № 05-39-11/2427).

Окрім ПАТ «Сумиобленерго», відповідно до розміщеного на офіційному веб-сайті НКРЕКП в мережі Інтернет реєстру суб'єктів природних монополій у сфері енергетики до електропередавальних організацій, які діють на території Сумської області належать також Державне підприємство «Південна залізниця» та Державне територіально-галузеве об'єднання «Південно-Західна залізниця».

З метою дотримання усіх вимог Методики щодо визначення монопольного становища ПАТ «Сумиобленерго» на ринку тервідділенням здійснювався збір доказів у справі шляхом надсилання вимог про надання інформації, зокрема до суб'єктів господарювання, які мають спільні з ПАТ «Сумиобленерго» точки розмежування балансової належності електричних мереж: ДП «Південна залізниця» (лист від 28 грудня 2015 року № 02-10/3213), ДТГО «Південно-Західна залізниця» (лист від 28 грудня 2015 року № 02-10/3212) та ПАТ «Полтаваобленерго» (лист від 28 грудня 2015 року № 02-10/3211).

ПАТ «Сумиобленерго» листом від 22.01.2016 року №17/876, наданим на вимогу голови відділення від 28.12.2015 року №02-10/3210, повідомило, що не володіє достовірною інформацією щодо знаходження електричних мереж інших електропостачальних організацій в межах об'єктів та/або земельних ділянок замовників, які виявили бажання приєднатися до мереж ПАТ «Сумиобленерго» в жовтні-грудні 2014 року та в 2015 році. Саме замовник визначає електропередавальну організацію, яка буде надавати йому послугу з приєднання. І

звернення замовника за отриманням послуги з приєднання до ПАТ «Сумиобленерго» свідчить про прийняте замовником рішення, впливати на яке ПАТ «Сумиобленерго» не має можливості. Тому при отриманні заяви про приєднання з комплектом доданих документів ПАТ «Сумиобленерго» не проводить аналізу цих документів на предмет наявності проходження біля об'єкту/земельної ділянки замовника мереж інших електропередавальних організацій. Достовірне встановлення наявності електричних мереж та/або належності електричних мереж іншим електропередавальним організаціям поблизу об'єктів/земельних ділянок замовника можливе лише після детального з'ясування цих обставин безпосередньо на місцевості. Разом з цим ПАТ «Сумиобленерго» зазначає, що не має правових підстав проводити з'ясування цих обставин, так як ці обставини жодним чином не пов'язані з наданням послуги з приєднання, за якою звернувся замовник. ПАТ «Сумиобленерго» видано технічних умов на приєднання електроустановок до місцевих (локальних) електричних мереж у кількості, відповідно, у жовтні-грудні 2014 року - 473, у 2015 році – 2136.

Згідно з інформацією ПАТ «Українська залізниця» в особі регіональної філії «Південна залізниця» (лист від 19.01.2016 року №НЮ-40/22) останньою видано технічних умов на приєднання електроустановок до місцевих (локальних) електричних мереж, належних ПАТ «Укрзалізниця» в територіальних межах Сумської області, в кількості у жовтні - грудні 2014 року 1 та у 2015 році 7. При цьому ПАТ «Українська залізниця» в особі регіональної філії «Південна залізниця» не володіє інформацією щодо існування серед замовників (фізичних та юридичних осіб) таких осіб, об'єкти та/або земельні ділянки яких розташовані в межах існуючих електричних мереж ПАТ «Укрзалізниця» в особі філії «Південна залізниця», але при цьому приєднані до підстанцій (місць забезпечення потужності), що належать ПАТ «Сумиобленерго».

ПАТ «Укрзалізниця» листом від 08.02.2016 року №Ц-1/3-3/856-16 повідомила, що у жовтні-грудні 2014 року та у 2015 році Південно-Західною залізницею видано відповідно 4 та 12 технічних умов на приєднання електроустановок до місцевих (локальних) електричних мереж, належних Південно-Західній залізниці. Окрім того ПАТ «Укрзалізниця» повідомило, що не має інформації чи існують серед замовників такі фізичні особи, об'єкти та/або земельні ділянки яких розташовані в межах існуючих електричних мереж Південно-Західної залізниці, але при цьому приєднані до трансформаторних підстанцій (місць забезпечення потужності), належних ПАТ «Сумиобленерго».

За інформацією ПАТ «Полтаваобленерго» (лист від 13.01.2016 року №03-26/323) останнє не видавало протягом жовтня – грудня 2014 року та 2015 року технічних умов на приєднання електроустановок до електричних мереж, належних ПАТ «Полтаваобленерго», в територіальних межах Сумської області. Також ПАТ «Полтаваобленерго» повідомило про відсутність замовників на приєднання електроустановок до електричних мереж останнього, об'єкти та/або земельні ділянки яких розташовані в межах існуючих електричних мереж ПАТ «Полтаваобленерго», але при цьому приєднані до підстанцій (місць забезпечення потужності) ПАТ «Сумиобленерго».

Отже, надані докази підтверджують, що приєднання електроустановок до електричних мереж здійснюються в межах мереж кожного з ліцензіатів.

Таким чином, за результатом дослідження встановлено, що ПАТ «Сумиобленерго» у значенні частини 1 статті 12. Закону України «Про захист економічної конкуренції» є суб'єктом господарювання, що займає монополіне (домінуюче) становище на ринку послуг з приєднання до місцевих (локальних) електричних мереж у територіальних (географічних) межах Сумської області, на якій розташовані належні ПАТ «Сумиобленерго» діючі місцеві (локальні) електромережі та електричні мережі інших власників, що перебувають у користуванні ПАТ «Сумиобленерго» для забезпечення потужності, замовленої до приєднання, у жовтні-грудні 2014 року та у 2015 році з часткою 100 відсотків.

Правова оцінка дій суб'єкта господарювання

Відносини, які виникають під час приєднання новозбудованих, реконструйованих чи технічно переоснащених електроустановок замовників (крім когенераційних установок) до електричних мереж, регулюють Правила приєднання електроустановок.

З метою приєднання електроустановок кар'єру із видобуванням піску ТОВ «Токарівський пісок» уклало з ПАТ «Сумиобленерго» договір про приєднання до електричних мереж ПАТ «Сумиобленерго» від 30 грудня 2014 року № 56/318, додатком до якого є технічні умови від 30 грудня 2014 року № 56/13632 (надалі - ТУ).

Відповідно до статті 9 Закону України «Про електроенергетику» визначено, що державний нагляд за електричними установками і мережами споживачів та суб'єктів електроенергетики здійснюється центральним органом виконавчої влади з державного енергетичного нагляду. Відповідно до Положення про державний енергетичний нагляд за режимами споживання електричної і теплової енергії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 серпня 1996 року № 929 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 13 лютого 2006 року № 131), вказані функції покладено на Державну інспекцію з енергетичного нагляду за режимами споживання електричної і теплової енергії (надалі - Держенергонагляд). Держенергонагляд за письмовим зверненням заявника надає висновок щодо технічної обґрунтованості вимог технічних умов на приєднання (частина 6 статті 9 Закону України «Про електроенергетику»).

Тобто обґрунтованість вимог, що встановлює ПАТ «Сумиобленерго» у ТУ, є предметом дослідження Держенергонагляду.

Враховуючи зазначене ТОВ «Токарівський пісок» звернулося до Держенергонагляду в Сумській області про надання висновку щодо обґрунтованості вимог ПАТ «Сумиобленерго» у ТУ.

У відповідь на вказане звернення Держенергонагляд в Сумській області надав висновок (лист від 27 березня 2015 року № 386/40-24), про те що вимоги, які зазначені у пунктах 11.1, 11.2, 11.3, 11.5 ТУ, стосуються «модернізації (реконструкції чи технічного переоснащення) мереж власника (ПАТ «Сумиобленерго») при наявному резерві потужності підстанції ПС-35/6 кВ «Намив» такими, які є неправомірними та надмірними» (мова оригіналу).

Оскільки ТОВ «Токарівський пісок» до заяви не надало документи, які свідчать про позицію ПАТ «Сумиобленерго» щодо висновку Держенергонагляду в Сумській області від 27 березня 2015 року № 386/40-24, територіальне відділення з вимогою від 9 червня 2015 року № 02-10/1646 звернулось до ПАТ «Сумиобленерго» щодо надання інформації стосовно приведення ТУ у відповідність до вказаного висновку.

У відповідь на вимогу ПАТ «Сумиобленерго» повідомило (лист від 25 червня 2015 року № 17/8188), що Товариство не має належних правових підстав для внесення змін до договору про приєднання до електричних мереж з ТОВ «Токарівський пісок», додатком до якого є вказані ТУ. Зокрема, ПАТ «Сумиобленерго» зазначає, що в технічних умовах, які отримало ТОВ «Токарівський пісок», передбачено будівництво трансформаторної підстанції в мережах замовника, для живлення новозбудованої трансформаторної підстанції необхідно будівництво лінії 6 кВ, а також заміна масляних вимикачів на вакуумні.

Слід зазначити, що пунктом 1.4.19 Правил улаштування електроустановок (надалі - ПУЕ) не зазначено, що тип вимикачів повинен бути лише вакуумним. При цьому відповідно до пункту 1.1.16 ПУЕ для позначення обов'язковості виконання вимог Правил застосовують слова «повинен», «потрібно», «треба», «має», «дозволено», «заборонено», «необхідно», «слід» і похідні від них. Відтак вимоги ПАТ «Сумиобленерго», які зазначені у пунктах 11.2, 11.3 ТУ щодо необхідності заміни масляних вимикачів на вакуумні, є необґрунтованими.

На вимогу голови територіального відділення від 21.08.2015 року №02-06/2351 ПАТ «Сумиобленерго» повідомило, що інформація щодо трансформаторних підстанцій, викладена на сайті останнього, відповідає технічним параметрам вказаних підстанцій, але згідно з п.5.5. Правил приєднання не є вихідними даними для проектування об'єктів

зовнішнього електропостачання, оскільки розділ V «Характеристика джерел живлення» Методики розрахунку плати за приєднання, затвердженої постановою НКРЕ №115 від 12.02.2013 року, є спрощеною та не відповідає вимогам ДБН. Найвні технічні параметри підстанції ПС-35/6 кВ «Намив» також відповідають інформації щодо вказаної підстанції, розміщеної на сайті ПАТ «Сумиобленерго», але згідно з п.5.5. Правил приєднання не є вихідними даними для проектування об'єктів зовнішнього електропостачання.

Слід зазначити, що в своєму листі Держенергонагляд обґрунтовує висновок тим, що на офіційному сайті ПАТ «Сумиобленерго» станом на 01.02.2015 року визначено, що по ПС-35/6 кВ «Намив» максимально допустима потужність становить 3680 кВт, приєднана (дозволена) потужність існуючих споживачів - 3028,4 кВт, резерв дозволеної потужності споживачів 2830 кВт, резерв приєднаної потужності з урахуванням укладених договорів про приєднання 3997 кВт. Наведена інформація відповідає даним ПАТ «Сумиобленерго», наданим територіальному відділенню листами від 09.09.2015 №17/11616 та від 14.04.2016 №17/5288. Таким чином фактична незадіяна ємність ПС-35/6 кВ «Намив» складає 651 кВт.

Тобто, наявний резерв потужності ПС-35/6 кВ «Намив» дозволяє здійснювати приєднання електроустановок ТОВ «Токарівський пісок» потужністю 335 кВт, напругою 6кВ до ЗРУ-6кВ ПС-35/6 кВ «Намив» без проведення реконструкції обладнання цієї підстанції у вигляді:

- заміни силового трансформатора ІТ на ПС-35/6 кВ «Намив» на силовий трансформатор розрахункової потужності,
- заміни в комірці №1 ВРП-35 Кв ПС-35/6 кВ «Намив» існуючого масляного вимикача 35кВ на вакуумний вимикач типу ВР-35НСМ-20У1 з розрахунковим номінальним струмом і додатковими струмовими котушками вимкнення, виносними трансформаторами струму типу GIF 36Ritz розрахункового Кт.с з пристроями РЗА типу РС83-А2М з дешунтуванням,
- заміни в комірці №3 ЗРУ-6кВ ПС-35/6 кВ «Намив» масляного вимикача на вакуумний вимикач типу РС83-А2М та трансформаторами струму розрахункового Кт.с,
- заміни існуючого трансформатора напруги на трансформатор напруги типу НАМІ-10-95.

Крім того, Держенергонагляд, враховуючи відсутність обґрунтувань необхідності проведення проектних розрахунків можливості використання існуючого електрообладнання в мережах ПС-35/6 кВ «Намив» електропередавальною організацією, вважає вимоги пунктів 11.1, 11.2, 11.3, 11.5 ТУ такими, що стосуються модернізації (реконструкції чи технічного переоснащення) мереж власника (ПАТ «Сумиобленерго») при наявному резерві потужності підстанції ПС-35/6 кВ «Намив», та є неправомірними, надмірними і не обов'язковими для створення технічної можливості приєднання до електричних мереж електроустановок ТОВ «Токарівський пісок» (лист Держенергонагляду від 09.09.2015 року).

Висновки Держенергонагляду є доказами у справі, оскільки відповідно до частини 1 статті 41 Закону України «Про захист економічної конкуренції» доказами у справі можуть бути будь-які фактичні дані, які дають можливість встановити наявність або відсутність порушення. Ці дані встановлюються такими засобами: пояснення сторін і третіх осіб, пояснення службових осіб та громадян, письмовими доказами, речовими доказами і висновками експертів. Ігнорування ПАТ «Сумиобленерго» позиції Держенергонагляду щодо обґрунтованості вимог технічних умов призводить до порушення Товариством вимог конкурентного законодавства.

Частиною першою статті 18 Закону України «Про електроенергетику» встановлено, що проектування та будівництво (нове будівництво, реконструкція, капітальний ремонт, технічне переоснащення) об'єктів електроенергетики здійснюється відповідно до законодавства у сфері містобудівної діяльності.

Згідно зі статтею 30 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» технічні умови – це комплекс умов та вимог до інженерного забезпечення об'єкта

будівництва, які повинні відповідати його розрахунковим параметрам, зокрема водо-, тепло-, енерго- і газопостачання, каналізації, радіофікації, зовнішнього освітлення, відведення зливових вод, телефонізації, телекомунікації, диспетчеризації, пожежної та техногенної безпеки. Фізична чи юридична особа, яка має намір щодо забудови земельної ділянки, що перебуває у її власності або користуванні, має право на одержання технічних умов згідно із поданою нею заявою.

При цьому, пунктом 1.2 Правил приєднання технічні умови на приєднання до мереж (об'єктів) електропостачання визначено як комплекс умов та вимог до інженерного забезпечення об'єкта замовника електричною енергією, які повинні відповідати його розрахунковим параметрам щодо електропостачання, та є невід'ємним додатком до договору про приєднання.

Тобто, витрати споживача повинні відповідати його потребам в частині забезпечення приєднання електроустановки відповідної потужності до електричних мереж електропередавальної організації електричної енергії необхідного обсягу з дотриманням показників її якості та надійності.

Забезпечення належного технічного стану та організація експлуатації об'єктів електроенергетики відповідно до вимог нормативно-правових актів, нормативно-технічних документів, нормативних документів з питань технічної експлуатації електричних станцій і мереж та енергетичного обладнання, надійне та якісне постачання (транспортування) енергії згідно з умовами ліцензій та договорів відповідно до статті 24 Закону України «Про електроенергетику» є обов'язком електропередавальної організації.

Виходячи з того, що всі споживачі рівні у своїх правах, перекладання ПАТ «Сумиобленерго» обов'язку щодо забезпечення належного технічного стану власних мереж на окремих споживачів порушує принцип рівності прав споживачів і може призвести до ущемлення інтересів окремих із них.

Вартість будівництва та/або реконструкції лінії електропередачі до точки приєднання електроустановки замовника визначається розрахунком, який є частиною проектно-кошторисної документації. У зв'язку з непогодженням ТОВ «Токарівський пісок» змісту технічних умов проектно-кошторисна документація не розроблялась. За інформацією ТОВ «Токарівський пісок» останнє не може визначити точну вартість виконання неправомірно включених до технічних умов вимог щодо модернізації мереж (об'єктів) ПАТ «Сумиобленерго». Орієнтовна вартість робіт та матеріалів в частині надмірних вимог складає близько 800 тис.грн. (лист від 10.08.2015 року №42).

Отже встановлення ПАТ «Сумиобленерго» в технічних умовах на приєднання електроустановок до електричних мереж надмірних вимог, які не узгоджуються з розрахунковими параметрами інженерного забезпечення об'єкта замовника, може призвести до ущемлення інтересів споживачів таких послуг, оскільки останнім необхідно понести додаткові фінансові витрати.

Такі дії ПАТ «Сумиобленерго» були б неможливими у разі, якщо останнє зазнавало б значної конкуренції на ринку, адже у такому випадку замовники мали б можливість обирати між кількома суб'єктами господарювання, які могли б видати ТУ, і у разі встановлення Товариством у ТУ неправомірних вимог обрали б іншого. Виходячи з вимог абзацу другого пункту 1.7.1 Правил приєднання, яким визначено, що для визначення типу приєднання (стандартне приєднання або приєднання, яке не є стандартним) за точку забезпечення потужності приймається найближча точка в існуючих (діючих) електричних мережах, отримання послуг з приєднання електроустановок до місцевих (локальних) мереж у іншого ліцензіата призводить до збільшення фінансових витрат замовників. Зокрема, за інформацією ПАТ «Укрзалізниця» (лист від 08.04.2016 року №Ц-2/4-3/2980-16) найближчою підстанцією до с. Токарі є ТП-119 (400/10/0,4 кВ) ст. Суми-Товарна, резерв приєднаної потужності з

урахуванням укладених договорів про приєднання складає 26,9 кВт. Орієнтовна пряма відстань від вказаної ТП до с. Токарі складає 5 км.

Таким чином дії ПАТ «Сумиобленерго», які полягають у видачі технічних умов, що містять неправомірні вимоги щодо виконання робіт, які не потрібні замовнику для забезпечення передачі електричної енергії до його електроустановок мережами ПАТ «Сумиобленерго», кваліфікуються як порушення, передбачене пунктом 2 статті 50 та частиною 1 статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним становищем на ринку послуг з приєднання до місцевих (локальних) електричних мереж у територіальних (географічних) межах Сумської області, на якій розташовані належні ПАТ «Сумиобленерго» діючі місцеві (локальні) електромережі та електричні мережі інших власників, що перебувають у користуванні ПАТ «Сумиобленерго» для забезпечення потужності, замовленої до приєднання, що може призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

Відповідно до пункту 26 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (Правила розгляду справ), затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року №5, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за №90/299 (в редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року №169-р) (із змінами), копію подання від 22.04.2016 № 57 про попередні висновки у справі № 02-06/31-2015 (далі – Подання) з пропозицією надати свої заперечення, міркування чи зауваження щодо висновків, зроблених у поданні із супровідними листами від 22.04.2016 №01-22/701, №01-22/702 було надіслано сторонам у справі.

Заявником станом на 17.05.2016 року заперечень чи зауважень на Подання не надано. ПАТ «Сумиобленерго» листом від 16.05.2016 №17/6566 повідомило, що погоджується змінити технічні умови шляхом виключення вказаних пунктів.

Відповідно до статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» вчинення суб'єктом господарювання порушення у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку тягне за собою накладення штрафу у розмірі до десяти відсотків доходу (виручки) суб'єкта господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф.

Під час розрахунку штрафів органи Антимонопольного комітету мають керуватись засадами пропорційності, недискримінаційності та розумності.

Визначення розміру штрафу здійснюється у два етапи:

- на першому визначається базовий розмір штрафу для кожного відповідача;
- на другому цей розмір коригується з урахуванням обтяжуючих та пом'якшуючих обставин.

Під час визначення розрахункового базового розміру штрафу органами Антимонопольного комітету України беруться до уваги:

- розмір доходу (виручки) продавця від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), пов'язаного з порушенням, або розмір витрат покупця при придбанні товару, прямо чи непрямо (опосередковано) пов'язаних із порушенням, на відповідній території в Україні, або якщо така реалізація/придбання впливають чи можуть вплинути на економічну конкуренцію на території України, за час тривання порушення;

- тяжкість порушення;
- необхідність забезпечення стимулюючого ефекту;
- витрати покупця на придбання товару, пов'язані з порушенням, - розмір витрат, які були/могли бути понесені покупцем на придбання продукції (товарів, робіт, послуг), що відбулося з порушенням вимог законодавства про захист економічної конкуренції

(наприклад, за меншими цінами, ніж які існували б за умов значної конкуренції між покупцями на ринку), у разі, якщо б такого порушення не було і відповідні товари реалізовувалися б за умов конкуренції.

Розмір доходу (виручки) ПАТ «Сумиобленерго» від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за 2015 рік склав 1 734 756 592 (один мільярд сімсот тридцять чотири мільйони сімсот п'ятдесят шість тисяч п'ятсот дев'яносто дві) гривні.

На підставі вищезазначеного, керуючись статтями 12, 12¹, 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтею 48 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктами 3 та 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23 лютого 2001 року №32-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 березня 2001 року за №291/5482 (із змінами), пунктом 32 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції (Правила розгляду справ), затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року №5, зареєстрованих в Міністерстві юстиції України 6 травня 1994р. за №90/299 (в редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року №169-р) (із змінами), адміністративна колегія Сумського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ПОСТАНОВИЛА:

1. Визнати, що публічне акціонерне товариство «Сумиобленерго» у значенні частини 1 статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» є суб'єктом господарювання, що займав монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з приєднання до місцевих (локальних) електричних мереж у територіальних (географічних) межах Сумської області, на якій розташовані належні ПАТ «Сумиобленерго» діючі місцеві (локальні) електромережі та електричні мережі інших власників, що перебувають у користуванні ПАТ «Сумиобленерго» для забезпечення потужності, замовленої до приєднання, у жовтні-грудні 2014 року та у 2015 році з часткою 100 відсотків.
2. Визнати, що дії публічного акціонерного товариства «Сумиобленерго», які полягають у видачі технічних умов, що містять неправомірні вимоги щодо виконання робіт, які не потрібні замовнику для забезпечення передачі електричної енергії до його електроустановок мережами ПАТ «Сумиобленерго», є порушенням, передбаченим пунктом 2 статті 50 та частиною 1 статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монопольним становищем на ринку послуг з приєднання до місцевих (локальних) електричних мереж у територіальних (географічних) межах Сумської області, на якій розташовані належні ПАТ «Сумиобленерго» діючі місцеві (локальні) електромережі та електричні мережі інших власників, що перебувають у користуванні ПАТ «Сумиобленерго» для забезпечення потужності, замовленої до приєднання, що можуть призвести до ущемлення інтересів споживачів, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.
3. Зобов'язати публічне акціонерне товариство «Сумиобленерго» (ідентифікаційний код – 23293513) припинити порушення законодавства про захист економічної конкуренції, зазначене у пункті 2 резолютивної частини цього рішення, шляхом виключення пунктів 11.1, 11.2, 11.3, 11.5 технічних умов від 30.12.2014 №56/13632, що є додатком до договору про приєднання до електричних мереж ПАТ «Сумиобленерго» від 30 грудня 2014 року № 56/318.
4. Відповідно до статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за вчинене порушення законодавства про захист економічної конкуренції, зазначене у пункті 2 резолютивної частини цього рішення, накласти на публічне акціонерне

товариство «Сумиобленерго» (ідентифікаційний код – 23293513) штраф у розмірі 68000 (шістдесят вісім тисяч) грн.

Відповідно до частини 3 статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» особа, на яку накладається штраф за рішенням органу Антимонопольного комітету, сплачує його у двомісячний строк з дня одержання рішення про накладення штрафу.

Згідно з частиною 8 статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» протягом п'яти днів з дня сплати штрафу суб'єкт господарювання зобов'язаний надіслати до територіального відділення Антимонопольного комітету України документи, що підтверджують сплату штрафу.

Відповідно до статті 60 Закону України «Про захист економічної конкуренції» рішення може бути оскаржене до господарського суду Сумської області у двомісячний строк з дня його одержання.

**Голова адміністративної колегії
Сумського обласного територіального відділення
Антимонопольного комітету України**

Є.М.Касьян